

1. Baggrunden for lovforslaget

I foråret 1995 tog regeringen initiativ til en revision af lov om social bistand (bistandsloven). Loven havde da været gældende i knap 20 år og fra flere sider blev det hævdet, at loven var utidssvarende og uoverskuelig.

Bistandsloven trådte i kraft i 1976, og der er sket talrige ændringer for at få loven tilpasset til den udvikling, der siden da er sket i samfundet. Disse ændringer er imidlertid sket på enkeltområder inden for bistandslovens vidtspændende område. Dette har over tid medført, at de intentioner, som bestemmelserne bygger på, efterhånden til en vis grad har fortonet sig. Derfor fandt regeringen, at der var behov for at starte på en frisk og se nærmere på de grundlæggende forudsætninger og hensyn bag reglerne om hjælp til forsørgelse og få disse udmøntet i en nutidig lovtæst. Ved beslutningen om at sætte revisionen i gang har det spillet en væsentlig rolle, at den kommende lovgivning forholder sig til en række ændrede vilkår og behovet for en tilpasning af velfærdsmodellen til disse vilkår.

Socialministeren nedsatte derfor i foråret 1995 to udvalg, hvor det ene var et internt embedsmandsudvalg, som skulle se på, hvordan man kunne samle reglerne om forsørgelse i én lov, dvs. samle bistandslovens regler om kontanthjælp, revalidering og skånejob med reglerne i lov om kommunal aktivering. Det andet udvalg, som havde eksterne repræsentanter fra bl.a. Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen, skulle se på bistandslovens service- og omsorgsydelser.

De to udvalg har afsluttet deres arbejde den 1. juli 1996. Udvalgsarbejdet har resulteret i to rapporter med lovforslag, der i efteråret 1996 blev sendt til høring hos en bred kreds af organisationer mv. Efterfølgende har der på embedsmandsplan været afholdt møder i Socialministeriet med repræsentanter fra interesse- og brugerorganisationer m.fl.

Regeringen har på baggrund af udvalgenes rapporter og den første høringsrunde udarbejdet et udkast til forslag til lov om aktiv socialpolitik samt forslag til lov om social service til afløsning af bistandsloven.

Samtidigt med, at bistandsloven foreslås opdelt i to nye love, er de regler, der bestemmer, hvordan de sociale sager skal behandles, blevet vurderet og gennemskrevet i et særligt udkast til forslag til lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Dette udkast indeholder bl.a. regler om borgernes indflydelse, hvilke udvalg der skal være i kommuner og amtskommuner, samt regler om klagestruktur og behandling af klagesager.

De tre udkast til lovforslag har derefter i foråret 1997 været til høring hos en bred kreds af organisationer og myndigheder, og de tre lovforslag, der nu foreligger, er et resultat af den sidste høringsrunde.

Hensigten med forslag til lov om aktiv socialpolitik er

- at præcisere den enkeltes ansvar og rettigheder i forhold til hjælp til forsørgelse
- at understrege, at det er vigtigt med tidlig indsats i form af aktivering, revalidering eller skånejob
- at forbedre lovens sprog og systematik.

Forslaget fastholder i det væsentlige de hidtidige principper om beregningen af hjælpen, dvs. at hjælpen til den løbende forsørgelse ydes som en skattepligtig hjælp. Lovforslaget fastholder dermed princippet fra bruttoficeringen af kontanthjælpen om, at det underste sikkerhedsnet består af en retsbestemt ydelse, hvis størrelse som udgangspunkt er uafhængig af årsagen til behovet for hjælpen.

Udgangspunktet for forslaget er det værdigrundlag og menneskesyn, som ligger til grund for opbygningen af det danske velfærdssystem. Siden bistandsloven blev vedtaget, er der imidlertid sket betydelige ændringer i vilkårene for befolkningen vedrørende beskæftigelse og forsørgelse. Færre og færre opgaver løses i familierne. Hermed er der opstået et tilsvarende forøget behov for, at samfundet løser disse opgaver. Befolkningens krav og forventninger til det offentlige hjælpesystem har ændret sig. Spørgsmålet om, hvad man har krav på, har i visse tilfælde overskygget spørgsmålet om, hvad man har pligt til. Derfor er det nødvendigt mere generelt at se på spørgsmålet om rækkevidden af det offentliges forpligtelser på den ene side og borgerens eget ansvar – for sig selv og sine nærmeste – på den anden side.

Selv om det i første række påhviler den enkelte at udnytte sine egne evner, skal der ikke være tvivl om, at det offentlige er forpligtet til at træde til over for de borgere, der ikke ved egen eller andres hjælp kan klare sig selv. Det er også det offentliges opgave at give de bedst mulige rammer for, at borgeren bliver i stand til at klare sig selv.

I lovforslaget er det et centralt punkt, at den enkelte har ansvaret for at sørge for sig og sine. Hjælpen fra det offentlige træder først til, når borgeren ikke kan klare sig ved egen eller andres hjælp.

Understregningen af den enkeltes ansvar er ikke bare udtryk for et ønske om en modydelse for en offentlig forsørgelse – noget for noget princippet – og selvforsørgelseskravet skal ikke ses som en isoleret forpligtelse. Kravet om – efter evne – at nyttiggøre sine ressourcer og muligheder bygger også på et menneskesyn, hvorefter hver enkelt så vidt muligt skal yde sit bidrag som del af et samfundsmæssigt